

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

DIREKTORAT ZA ZAKONODAJO
S PODROČJA PRAVOSODJA

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: 01 369 52 68
F: 01 369 57 83
E: gp.mp@gov.si
www.mp.gov.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
Urad Vlade za komuniciranje

gp.ukom@gov.si

Številka: 091-37/2011
Datum: 16.1.2012

Zadeva: Predlagam.vladi.si predlog 2189: Predlog za ukinitvev možnosti, da se država ali lokalna skupnost po smrti prihlasi k dedovanju

Zveza: Vaš dopis št. 092-235/2011/1 z dne 22.12.2011

Z gornjim dopisom ste nam posredovali predlog, da se ukine možnost, da se lahko država ali lokalna skupnost po smrti prejemnika nekaterih socialnih transferjev, prihlasi k dedovanju njegovega premoženja.

Po proučitvi navedenega predloga v nadaljevanju podajamo kratko analizo veljavne ureditve.

Glede vračanja socialnih pomoči po smrti prejemnika pojasnjujemo, da Zakon o dedovanju¹ (v nadaljevanju ZD) v 128. in 129. členu ureja omejitve dedovanja premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu. Prvi odstavek 128. člena določa, da se dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, omeji do višine vrednosti prejete pomoči. Ta omejitev se izvede tako, da postane del zapustnikovega premoženja, ki ustreza vrednosti prejete pomoči, lastnina Republike Slovenije, če se je pomoč financirala iz proračuna Republike Slovenije, oziroma lastnina občine, če se je pomoč financirala iz proračuna občine. Vendar pa zakon v tretjem odstavku istega člena pušča dedičem možnost, da lahko dedujejo vse zapustnikovo premoženje, če se obvežejo, da bodo povrnilo vrednost dane pomoči Republiki Sloveniji oziroma občini. Za ta primer četrti odstavek istega člena določa, da ima Republika Slovenija ali občina, iz proračuna katere se je pomoč financirala, v zavarovanje svoje terjatve do celotnega poplačila zakonito zastavno pravico na stvareh, ki sodijo v zapuščino. Če se dediči ne odločijo za možnost, da povrnejo vrednost dane

¹ Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78; Uradni list RS, št. 17/91-I-ZUDE, 13/94-ZN, 40/94 Odl.US: U-I-3/93-17, 82/94-ZN-B, 117/00 Odl.US: U-I-330/97-28, 67/01, 83/01-OZ in 73/04-ZN-C.

pomoči, se njihovo dedovanje omeji do višine vrednosti pomoči, ki jo je prejel zapustnik in s tem omogoči dajalcu pomoči, da postane solastnik na stvareh zapustnikovega premoženja.

Peti odstavek 128. člena zaradi jasnosti določa, da se za pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu šteje vse, kar je zapustnik zaradi slabega premoženjskega stanja prejel na podlagi zakona ali splošnega akta občine v denarju ali v obliki oprostitev plačila. Za podrobnejšo razlago predpisov o socialnem varstvu je pristojno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, pri čemer poudarjamo, da v konkretnih primerih zakon razlaga sodišče.

Zakonodajalec je poskrbel tudi za socialni korektiv 128. členu ZD, ki je vgrajen v 129. člen ZD. Ta državi omogoča, da svoje terjatve ne uveljavlja zoper socialno šibke zavezance, saj določa, da se lahko Republika Slovenija ali občina, iz proračuna katere se je financirala pomoč zapustniku v skladu s predpisi o socialnem varstvu, do konca zapuščinske obravnave odpove pravici do povračila te pomoči, če so zapustnikovi dediči njegov zakonec ali otroci, ki so sami potrebni pomoči. Določena je torej izjema načela, da postane premoženje, ki ustreza vrednosti pomoči, lastnina države ali občine.

Breme vračanja socialne pomoči se v okviru veljavne zakonske ureditve torej ne prenaša na dediče. V zvezi s predlagano spremembo ZD, za katerega pravite, da posega v človekove pravice, vam pojasnjujemo, da je Ustavno sodišče Republike Slovenije 30. novembra 2000 z odločbo U-I-330/97-28² deloma razveljavilo takrat veljavni 128. člen ZD, hkrati pa ugotovilo pojmovno ustreznost zakonske ureditve glede omejitve dedovanja premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu ter v 11. točki svoje odločbe obrazložilo:

»11. V tem primeru je zakonodajalec posegel v pravico do zasebne lastnine in dedovanja (33. člen ustave) zaradi varstva pravice do socialne varnosti drugih državljanov (prvi odstavek 50. člena ustave). Za doseg tega cilja je bil poseg v pravico iz 33. člena ustave nujen. Po določbi prvega odstavka 50. člena ustave imajo državljani pod pogoji, določenimi z zakonom, pravico do socialne varnosti. Socialna država (2. člen ustave) je na temelju pravice do socialne varnosti ogroženemu posamezniku dolžna zagotoviti ustrezno pomoč in te pravice posameznika ne sme ogroziti z neupravičenim siromašenjem skladov za zagotavljanje te pomoči. Varstvo pravice do socialne varnosti posameznika v konkretnem primeru zahteva, da država dobi vrnjena sredstva pomoči, ki so jo dobile osebe, ki so v času prejemanja pomoči sicer imele premoženje, vendar so ga potrebovale zase in samo po sebi to premoženje ni prinašalo dohodka. V takšnem primeru je ustavno dopustno, da se država potem, ko oseba pomoči ne potrebuje več, poplača iz njenega premoženja, ki bi ga sicer dobili dediči. V nasprotnem primeru bi država neupravičeno zmanjševala sredstva za zagotavljanje pomoči drugim, ki to pomoč potrebujejo, ker nimajo drugih ustreznih sredstev za življenje.«

Ob ponovni presoji ustavnosti 128. člena ZD leta 2010 je Ustavno sodišče Republike Slovenije v sklepu št. U-I-223/08 z dne 8. 4. 2010, s katerim je zavrnilo pobudo, navedlo, da je ratio legis omejitve po 128. členu ZD v tem, da se onemogoči dedovanje tistega dela (ali celega) premoženja zapustnika, ki je nastalo oziroma je ostalo ohranjeno zaradi pomoči, ki jo je

² Uradni list RS, št. 117/00.

zapustniku dajala družba, ne da bi obstajali razlogi, iz katerih bi bila dolžna dajati pomoč. Če je namreč oseba, ki je prejela pomoč, zapustila premoženje, iz katerega bi predhodno lahko krila svoje eksistenčne potrebe, je mogoče utemeljeno sklepati, da ni bila v socialni stiski. Omejitev po 128. členu ZD temelji primarno na zahtevi, naj se premoženj, ki obstaja zaradi družbene pomoči, vrne družbi, ne pa, da ga dobijo dediči.

V zvezi z navedbami, da so socialni transferji namenjeni zagotavljanju socialne varnosti državljanov, pojasnujemo, da se proračunska, tj. državna sredstva dajejo tistim, ki takšno pomoč v resnici potrebujejo, ki torej nimajo ustreznih dohodkov niti premoženja (npr. nepremičnin). Tudi novi Zakon o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre)³, ki se je začel uporabljati s 1. januarjem 2012, določa, da če je upravičenec do trajne denarne socialne pomoči ali upravičenec, ki je v zadnjih treh letih pred vložitvijo vloge prejel denarno socialno pomoč najmanj štiriindvajsetkrat, lastnik nepremičnine, se mu z odločbo o upravičenosti do denarne socialne pomoči prepove odtujiti ali obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist Republike Slovenije. O prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije center za socialno delo odloči v izreku odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči (36. člen). Tudi 53. člen istega zakona določa, da če je upravičenec do varstvenega dodatka lastnik nepremičnine, se mu z odločbo o upravičenosti do varstvenega dodatka prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist Republike Slovenije.

Ob tem bi želeli izrecno poudariti, da ZD v nobenem primeru ne nalaga dedičem prejemnika socialnih pomoči nikakršnih dodatnih bremen glede vračila teh pomoči, ki bi prisilila dediče k jemanju kredita za vračilo le-teh, saj se lahko država oziroma občina, četudi bi bilo ugotovljeno, da je umrlj prejel več pomoči, kot znaša vrednost zapuščine, v okviru omejitve dedovanja po umrlem prejemniku socialnih pomoči, poplačata največ do višine vrednosti celotne zapuščine prejemnika te pomoči.

Glede na zgoraj obrazloženo Ministrstvo za pravosodje poudarja, da se breme vračanja socialne pomoči po trenutno veljavni zakonski ureditvi ne prenaša na dediče, in da je veljavna ureditev v 128. členu ZD v skladu z Ustavo Republike Slovenije.

Lepo pozdravljeni,

Andreja LANG
generalna direktorica

V vednost:

– Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
gp.mddsz@gov.si

³ Uradni list RS, št. 61/10 in 40/11.